

DR. KORÁNYI SÁNDOR

1866–1944

Orvosdoktor, belgyógyász, egyetemi tanár, az élettan, a fizikai kémia és a belgyógyászat tanára. A M. kir. Állatorvosi Akadémián 1891–1892-ben az élettan és szövettan előadója, valamint a tanszék helyettes vezetője, világszerte elismert tudós volt.

Korányi Sándor id. Korányi Frigyesnek, a szabadságharc tábora orvosának a fia, 1866-ban született Pesten. Már orvostanhallgató korában feltűnt nagy tehetsége s alapos képzettsége. Érdeklődését kezdetben az élettan és a kémia kötötte le. Claude Bernard alapvető könyve különösen nagy hatást gyakorolt rá. 23 éves korában Goltz tanár strassburgi intézetében kezdte meg Jacques Loebbel, az élettan későbbi világhírű kutatójával együtt az első kísérletes munkálatait. Ekkor válik orvosi szemlélete magjává a funkcionális szemlélet. Mindinkább belemélyedt az életjelenségek fürkészésébe, vizsgálta a belső történések összefüggéseit, kölcsönhatásait, élettani szemlélettel töltve meg a klinikumot.

1891-ben – Regéczy Nagy Imre halála után – mint helyettes tanár a M. kir. Állatorvosi Akadémián élettant tanított. Két évvel később ideggyógyászatból elnyerte az egyetemi magántanári, majd hét év elteltével a címzetes rendkívüli tanári fokozatot. Közben atyja klinikáján dolgozott. Egy miniszteri rendelet azonban úgy intézkedett, hogy senki sem lehet atyja intézetében tanszéki munkatárs,

ezért 1895-ben az István Kórházban vállalt belgyógyász főorvosi állást. Itt a vese működésének tanulmányozásával a funkcionális diagnosztika megalapítójává lett.

1907-ben a számára alapított diagnosztikai tanszékre nyilvános rendes tanárrá nevezték ki, majd – mint a belorvostan tanára – átvette atyja intézetének, a III. számú belklinikának a vezetését, ahol nyugdíjaztatásáig működött.

1936-ban, hetvenedik születésnapján nyugdíjazták, megfosztva ezzel kedves munkahelyétől, laboratóriumától, klinikájától, amelyek számára oly nagy értéket jelentettek. Nyugalomba vonulása után, 1942-ig, még minden iránt érdeklődött.

Előadásait nemes veretű mondatok, éles logika, a kóros folyamatok kifogástalan magyarázata, azok tökéletes egységbe foglalása, a differenciáldiagnosztikai kérdések mesteri megoldása jellemezte; orvosi gondolkodásmódra tanította meg hallgatóit; a segítség vágya, a humánus tette élményszerűvé előadásait.

Nincs a belgyógyászatnak olyan ága, amelyről nagy jelentőségű cikk ne jelent volna meg tőle a hazai s a legelőkelőbb külföldi orvosi lapokban. Számos új vizsgálati eljárással, új gyógyszerrel, új műszóval gazdagította az orvostudományt. Legnevezetesebbek a vese működésével kapcsolatos kutatásai. Az általa kipróbált fagyasztási kísérlet, a „krioszkópia” általánosan elfogadott volt, s alkalmazását minden veseműtét előtt csaknem kötelezően előírták. A súlyos vérbetegségekre jól bevált „benzolt” ő ajánlotta először.

Tudományos munkái közül kiemelkedő a F. P. Richterrel együtt 1907-ben írt *Physikalische Chemie und Medizin* című alapvető könyve, amelyben a kémiai eljárások értékét és jelentőségét határozza meg. 1929-ben jelent meg németül, 1930-ban pedig magyarul *A vesebajok funkcionális pathológiája és terápiája* című könyve, amely a vese kiválasztó működése, képessége, a vér és a vizelet fagyáspontcsökkenése, a vese kiegyenlítőképesége, elégtelen működése területén végzett vizsgálatainak az eredményeit összegzi, s ezzel hozzájárult ahhoz, hogy a vesegyulladás már nem tartozott a feltétlenül halálosan végződő betegségek közé. Sokoldalú munkássága során foglalkozott még az izom- és idegélettel, a kórtannal, a szív betegségeivel, a gyomorrák korai felismerésével, a tuberkulózis kezelésével, megelőzésének kérdéseivel. Sürgette a tüdőbeteg-gondozó hálózat kiépítését. Nagyon értékes még napjainkban is az öregedéssről írott, iránymutató gerontológiai tanulmánya. Nagy hatásúak voltak az orvostan elvi kérdéseit tárgyaló munkái, az élettani szemlélet jelentőségének hangsúlyozása, az orvostan helyzetére, egészségére vonatkozó megállapításai.

Munkájáért több elismerést és kitüntetést kapott. 1927-ben a felsőház tagjává nevezték ki.

Korányi Sándor első képviselője a modern fizikai-kémiai felfogásnak.

1944. április 12-én halt meg Budapesten.

Irodalom

Győry Tibor: *Az orvostudományi kar története 1770–1935. A királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetem története III.* Kir. M. Egyetemi Nyomda, Budapest, 1936. 842 p.

Kotlán Sándor: *A magyar állatorvosképzés története 1787–1937. A M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Állatorvosi Osztálya alapításának 150-ik évfordulója alkalmából.* Pátria, Budapest, 1941. 210 p.

A magyar állatorvosképzés 175 éve. Szemelvények a fertőző és belgyógyászati állatbetegségek kutatásának történetéből Magyarországon. In *Az Állatorvostudományi Főiskola jubileumi évkönyve.* Szerk.: Holló Ferenc–Pethes György. Állatorvostudományi Főiskola, Budapest, 1962. 9–54.

200 éves a magyar állatorvosi felsőoktatás 1787–1987. Szerk.: Holló Ferenc. Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1987. 464 p.